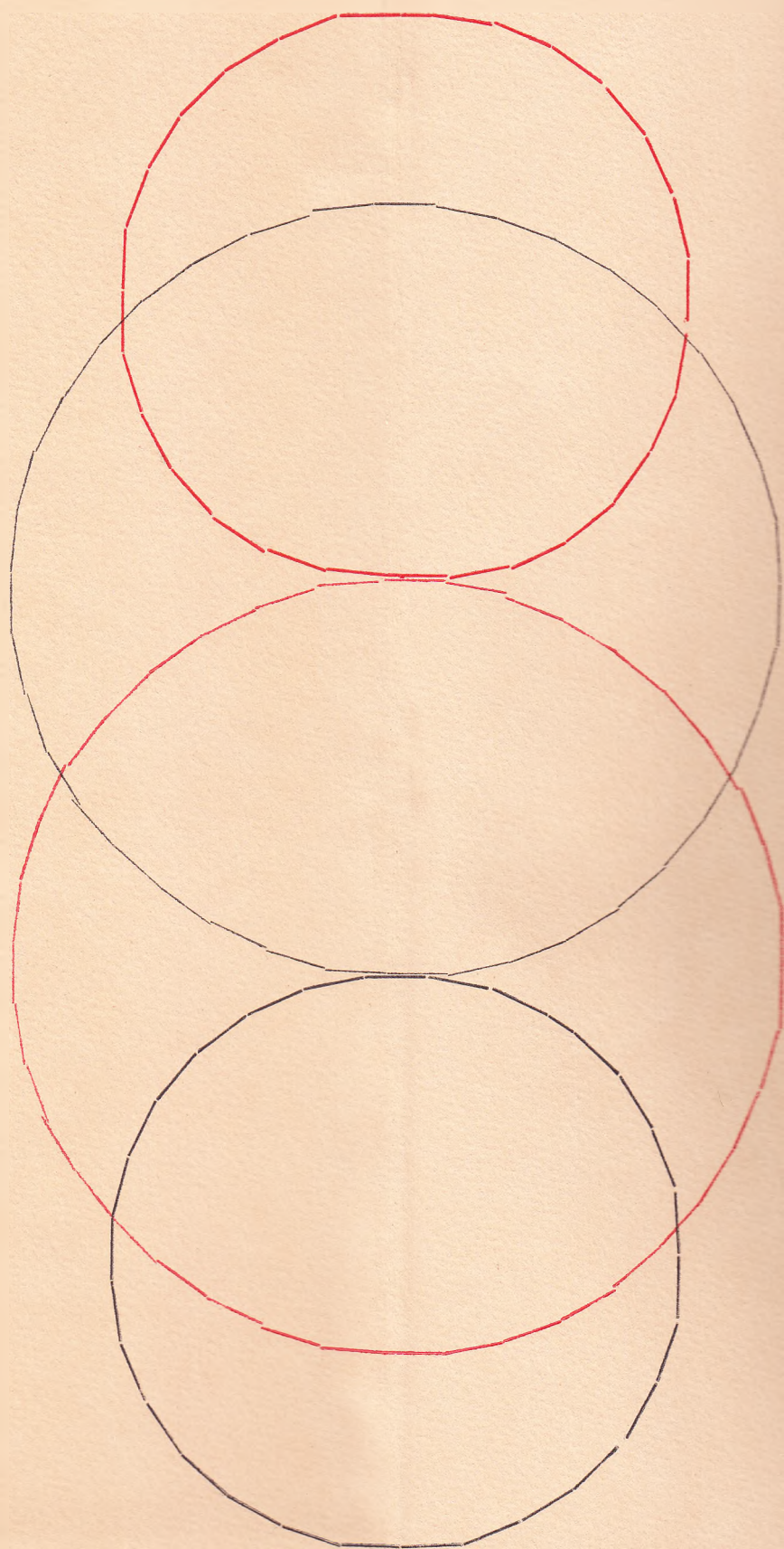
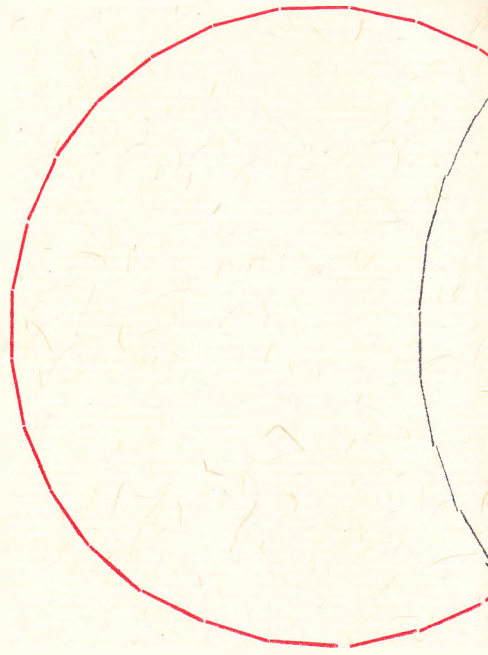

JOHN
DONNE

Valediction vertaald

John Donne

VALEDICTION
VERTAALD

door Constantijn Huygens,
Arjaan van Nimwegen
en Helene Reid

Utrecht
2015

Vooraf

John Donne, Ann Donne, Undone. Dat waren de woorden die John Donne (1572-1631) gebruikte om weer te geven dat zijn huwelijk met de zeventienjarige Ann More het einde van zijn carrière betekende. Maar hun liefde hield stand tot zij, drieëndertig jaar oud, in het kraambed overleed. De innigheid van hun verbintenis blijkt uit *A Valediction: Forbidding Mourning* dat hij in 1611 voor haar schreef toen hij langdurig op reis moest. Toen een docent Engelse literatuur indertijd *A Valediction* ging behandelen, begon hij zijn college met de woorden: 'Hoe poëtisch kan een gedicht zijn dat als metaforen gebruikt: de dood, een aardbeving, de astronomie en een passer?' Alsof wij het nu over een MRI-scanner, een maanlander en een satelliet-schotel zouden hebben in een liefdesgedicht. Toch is het een van de beroemdste Engelse gedichten geworden en gebleven. Wij worden er nog net zo door geroerd als Constantijn Huygens (1596-1687), die een generatie jonger was dan Donne en hem in Londen had leren kennen. Wij voelen een postume verwantschap met deze Huygens, die een vertaling maakte — zonder te kunnen wissen, verplaatsen of rijmwoorden opzoeken — waar wij stil van worden. Hij zal misschien zijn Muiderkring-vrienden om advies hebben gevraagd en hij zal zeker zijn definitieve versie met enige aarzeling aan de drukpers hebben overgeleverd. Net als wij.

Nu had Huygens het in zoverre makkelijker dan wij dat hij, in plaats van Donnes compacte viervoetige jamben en staande rijmen, voor de ruimvallende alexandrijn koos, en staande en liggende rijmen willekeurig gebruikte. Wij wilden Donne ook in de vorm zo veel mogelijk recht doen. Dat er nog voldoende vertaalproblemen overbleven kan elke lezer vergelijkenderwijs constateren. Of wij ze allemaal bevredigend hebben opgelost, is de vraag bij zo'n complex gedicht.

Na Huygens is er vrij veel werk van Donne in het Nederlands vertaald, onder meer door Wim Jonker, Jan Eijkelboom, Jan Jonk en Arie van der Krogt, maar van dit gedicht hebben wij geen moderne vertaling kunnen opsporen. Een overzicht van beschikbare vertalingen is te vinden op de website van Frank Lekens, die ons met commentaar en suggesties terzijde heeft gestaan.

Well, done.

Arjaan van Nimwegen

Helene Reid

A Valediction: Forbidding Mourning

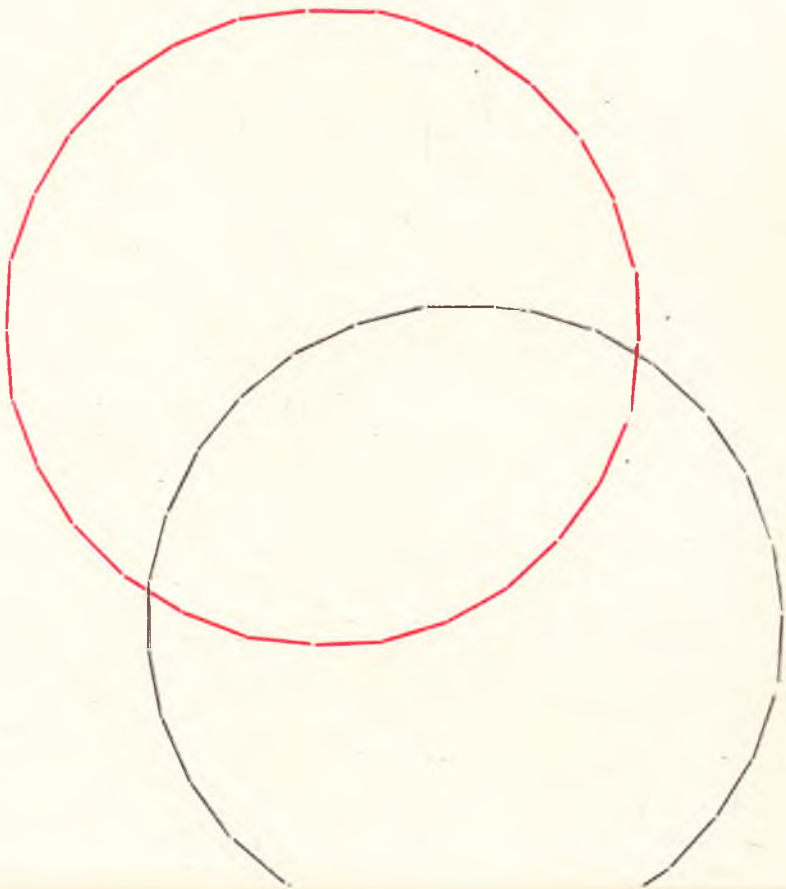
Afscheit met verbod van treuren

Een afscheidswoord: verbod op treuren

As virtuous men pass mildly away,
And whisper to their souls to go,
Whilst some of their sad friends do say
The breath goes now, and some say, No:

So let us melt, and make no noise,
No tear-floods, nor sigh-tempests move;
'Twere profanation of our joys
To tell the laity our love.

Moving of th' earth brings harms and fears,
Men reckon what it did, and meant;
But trepidation of the spheres,
Though greater far, is innocent.

*Gelijck de deughdighe gevoeghelick verscheiden,
En liijsteren haer Ziel haer lust niet meer te beiden;
Dewijl de vrunden staen en seggen in 'tgeween
Den adem iss'er uyt, en and're seggen neen.*

*Soo laet ons ruchteloos versmeltende vertrecken,
Geen' traenen hooghen vloed, geen' suchten-storm verwecken.
'Twaer onser Minn en vreughds ontheiliging begaen,
Den Leeckebroederen haer' heil te doen verstaen.*

*Aerdroering kan den mensch verschricken en beschaden,
Elck gaet in watse deed, en watse duydt, beladen;
Het eewighe gebeef van 's Hemels ommekeer
Was altyd machtigher, en de' noyt iemand seer.*

Mild als een deugdzaam man verscheidt
En fluistert tot zijn ziel: 'Ga heen'
— Een vriend verzucht vol treurigheid:
'Zijn adem stokt,' een ander: 'Neen' —

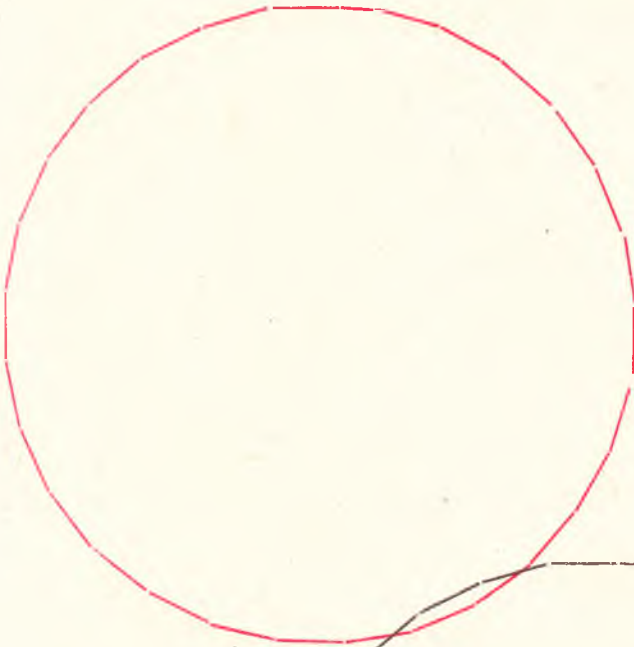
Laat ons zo, zonder tranenvloed
Vervloeien, zonder ruchtbaarheid;
Ontwijd niet onze min, behoed
Haar voor wie niet is ingewijd.

De aarde schokt, de mens verschiet
Van angst, zoekt naar betekenis;
Maar hemelbeving schokt hem niet
Hoewel die zoveel feller is.

Dull sublunary lovers' love
 (Whose soul is sense) cannot admit
Absence, because it doth remove
 Those things which elemented it.

But we by a love so much refined,
 That our selves know not what it is,
Inter-assured of the mind,
 Care less, eyes, lips, and hands to miss.

Our two souls therefore, which are one,
 Though I must go, endure not yet
A breach, but an expansion,
 Like gold to airy thinness beat,

*D' ondermanighe minn van grove Minnaers herten,
(Die'r ziel gevoelen is) die moet het afzijn smerten,
Die doet het scheiden wee: de re'en is in de daed;
Het scheidt de dingen daer haer wesen in bestaet.*

*Wij, die ons van soo fijn geslepen Liefde roemen,
Dat self wij twijffelen wats' is en hoe te noemen,
Wij, wederzyds gerust op 's herten welgevall,
Onbeeren lichtelick lipp, hand, en oogh en all.*

*Ons een paer zielen, een, en maer een ziel te achten,
Off ick vertrecken moet, en voelt sich niet verkrachten;
Sij lyden min als breuck, sy werden maer gereckt,
Gelijckmen 'tsmedigh goud tot locht van bladen treckt.*

Zintuiglijk is de ziel der lust
Die grof is, aards, en slechts gedijs
Bij het wezen waarop zij berust:
De tastbare aanwezigheid.

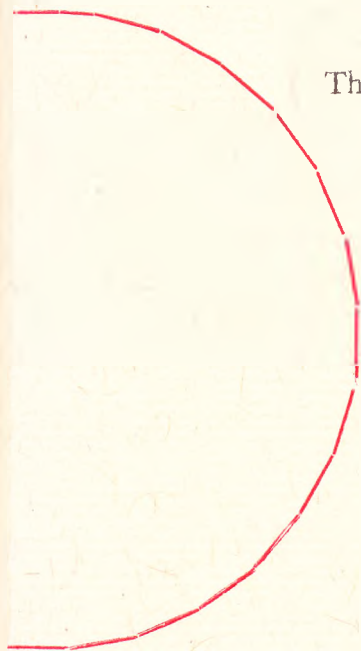
Maar zo verfijnd is onze min,
Dat geen van ons haar heeft doorgrond,
Een wederzijds geloof erin
Vraagt niet om ogen, handen, mond.

Ons zielenpaar is één en kent
Dus ook geen breuk nu ik moet gaan,
Het vloeit slechts uit, als goud dat men
Tot ragfijn bladgoud weet te slaan.

If they be two, they are two so
As stiff twin compasses are two;
Thy soul, the fixed foot, makes no show
To move, but doth, if the other do.

And though it in the center sit,
Yet when the other far doth roam,
It leans and hearkens after it,
And grows erect, as that comes home.

Such wilt thou be to me, who must,
Like th' other foot, obliquely run;
Thy firmness makes my circle just,
And makes me end where I begun.

*En meentmen 'tzynder twee, sij zijn maer twee te meenen
Gelijck een passer is met tweelingen van beenen.*

*Uw Siel, de vaste voet, all werdt sij omgevoert,
Gaet staerde voets; en doch roert als haer tweeling roert.*

*Ia, schoon de vaste voet in 'tmiddelpunt gepaelt staet
Soo haest als d'andere wat ruijmer om gehaelt gaet,
Men siet hij leent'er naer, en luijstert naer sijn gaen;
En komt sijn gade t'huijs, soo gaet hij weder staen.*

*Soo zyt ghij tegens mij; mij die gestadigh draeijen
En, als de losse voet, rondom end om moet maeijen:
Uw' trouwe stevicheit royt mijnen omloop wiss,
En doet mij eindighen daer hij begonnen is.*

Zijn het er twee — in dat geval
Als benen van een passer: twee.
Eén been — uw ziel — staat schijnbaar pal,
Toch voert het tweede been haar mee.

Haar punt blijft in het midden staan,
Maar zwerft de ander uit haar zicht,
Staat zij geleund over zijn baan,
En, komt hij thuis, weer opgericht.

Zo zie ik u, ik die moet gaan.
Uw hechtheid maakt mijn cirkel rond.
Al zwerf ik slinks bij u vandaan,
Gij brengt mij weer waar ik begon.

Colofon

In het voorjaar van het jaar 2015
gedrukt door De Bucheliuspers in
Utrecht in een oplage van dertig
exemplaren

